

Geležinis vilkas staugia Vilniaus.

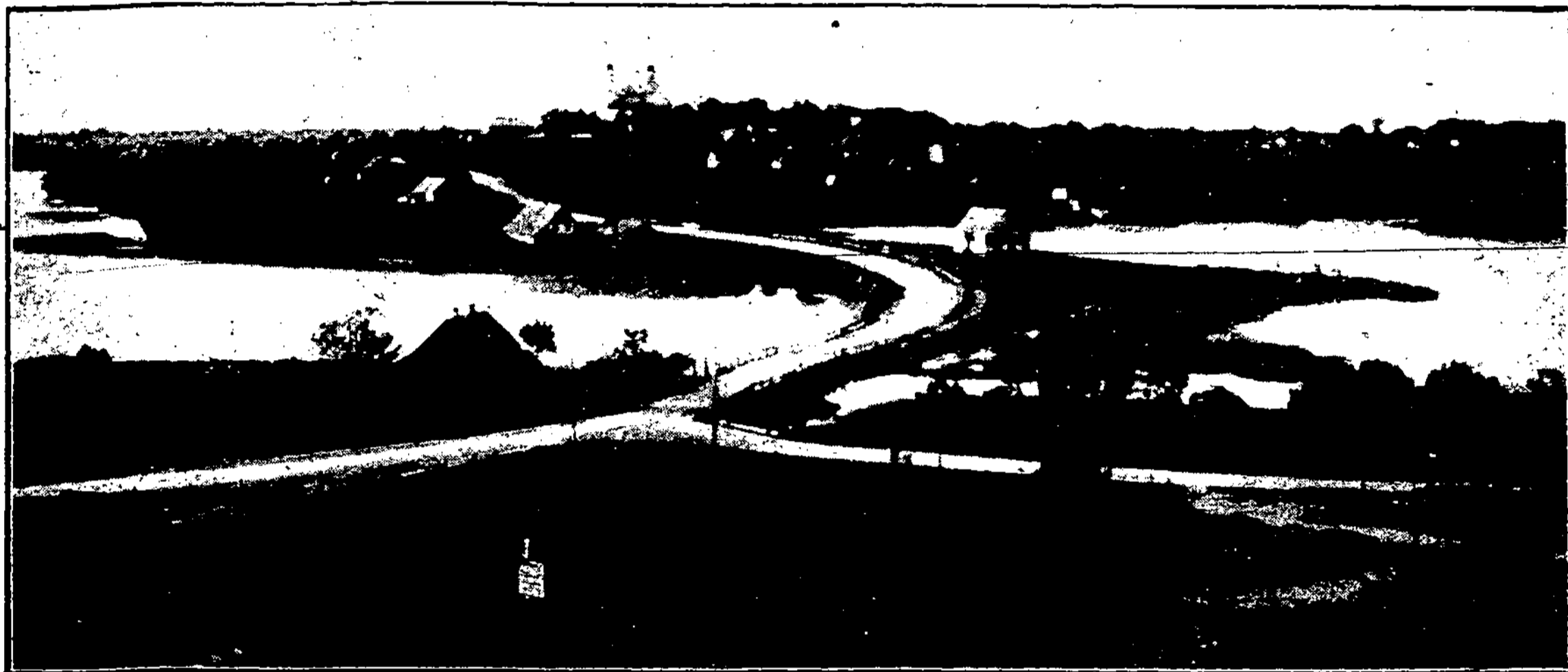
KARYS

† LIETUVOS KARIŲ SAVAITINIS LAIKRAŠTIS †

49 (497) nr.

1928 m. lapkričio m. 28 d. — gruodžio m. 4 d.

X metai.

Zarasų (Ežerėnų) miestas, kurį 1919 m. rugpjūčio m. 25 d. 18 val. I-as pėst. pulkas išvadavo iš bolševikų „rojaus“.

Didžioji mūsų šventė.

Atėjo lauktoji diena.

Tikrai sulaukėme savos brangios šventės, — tos šventės, kurią ne tik nusipelnėm savo aukomis, gyvu darbu, bet ir amžinai savo krauju įrašėm į tautos gyvenimo istoriją. Tai reta ypatinga šventė, kada džiaugsmas ir laimė pagrįsti, svarūs ir reikšmingi.

Jaučiam tatai ne tik mes — kariai, bet jaučia ir plačioji visuomenė. Kaunas pasipuošęs ir triukšmingas. Žalios vainikų girliandos ir šimtai mirgančių lempučių didina iškilmių nuotaiką. Nuo Kauno neatsilieka ir provincija.

Visi kaip vienas laikraščiai, žurnalai sveikina savąją kariuomenę, minėdami jos didžius darbus ir žygius. Tas jausmas, be abejo, grynas, nuoširdus. Juk mes — kariai — nesam kokie svetimieji bei posūniai, bet tikri savieji — sūnūs ir vaikai. Vienybė ir bendras darbas mus jungia ir veda. Tai didelė bendroji šventė — kariuomenės ir visos tautos.

Pamaldos už žuvusius (lapkr. 24 d.).

Šventė prasideda išvakarėmis, iš anksto, tarytum pasirengiant tokiai kilniai dienai. Pavakariop gausi minia karių ir civilių renkasi į Jgulos bažnyčią, kad tinkamai pasimelstų ir paminėtų tuos, kurių dėka dabar laimingi ir džiaugiamės. Pamaldose dalyvauja pats Respublikos Prezidentas, ministrai, mūsų kariškoji vadovybė, užsienių atstovai. Visų rimti susimąstę veidai. Tai tikrai

giaus tylaus susikaupimo valanda, kuriai taip tinka prievakaris. Pamaldas laiko vyriausias kariuom. kapelionas kun. Palubinskas. Choras gaudžiai ir įspūdingai jam pritaria ir gieda.

Iškilmių dienos pamaldos (lapkr. 25 d.).

Jgulos bažnyčia dar daugiau pasipuošusi ir iškilminga. Joje visa mūsų valstybės ir karo vyriausybė, daugybė aukštųjų svečių ir karių. Bažnyčia iškilminga ir ypač šandie visiems kariams meili ir didinga, nes joje pirmoj vietoj prie altoriaus arkivyskupas Karevičius — tas karštas patriotas, tas žilagalvis didžiai gerbiamas dvasininkas — tikrasis mūsų naujųjų laikų krivų krivaitis.

Juk jis pirmasai (1919 m. IV. 1 d.) reikšmingai pašventino įsteigtą karo mokyklą, pirmasai siekdino ir laimino į šventą kovą pirmutinius mūsų kariuomenės būrius.

Šandie jis irgi labai simboliškai jungia tą mūsų kovų ir laimėjimo laikotarpį ir reikšmingai pabrėžia savo pamokslė, pasakytam po mišių: Mozė, Dievo palaimintas, išvedė žydų tautą. Mes irgi išėjom iš sunkios verguvės ir išėjom laimingai, išėjom laimėtojais iš tokios nelygios kovos, nes Aukščiausias buvo su mumis ir laimino mūsų teisėtus žygius ir siekimus. Mes teisingi, nes mes vadavom savo Tėvynę. Mes ir dabar turime tiesos pasiryžę atvaduoti savo Sostinę ir savo maldos namus.

Tegu priešai nedžiūgauja atplėšę mūsų širdį, nes Viešpats yra teisingas. Toliau dėkoja tautos vadams už

pasiryžimą ginti savo šalį ir mūsų kariuomenei, kuri švenčia savo erškėčiais išklotą dešimtmetį. Baigia pamokslą maldingu pakilimu: Viešpatie, priglausk po savo sparnu mūsų brangią Tėvynę! Viešpatie, apsaugok ją nuo priešų!

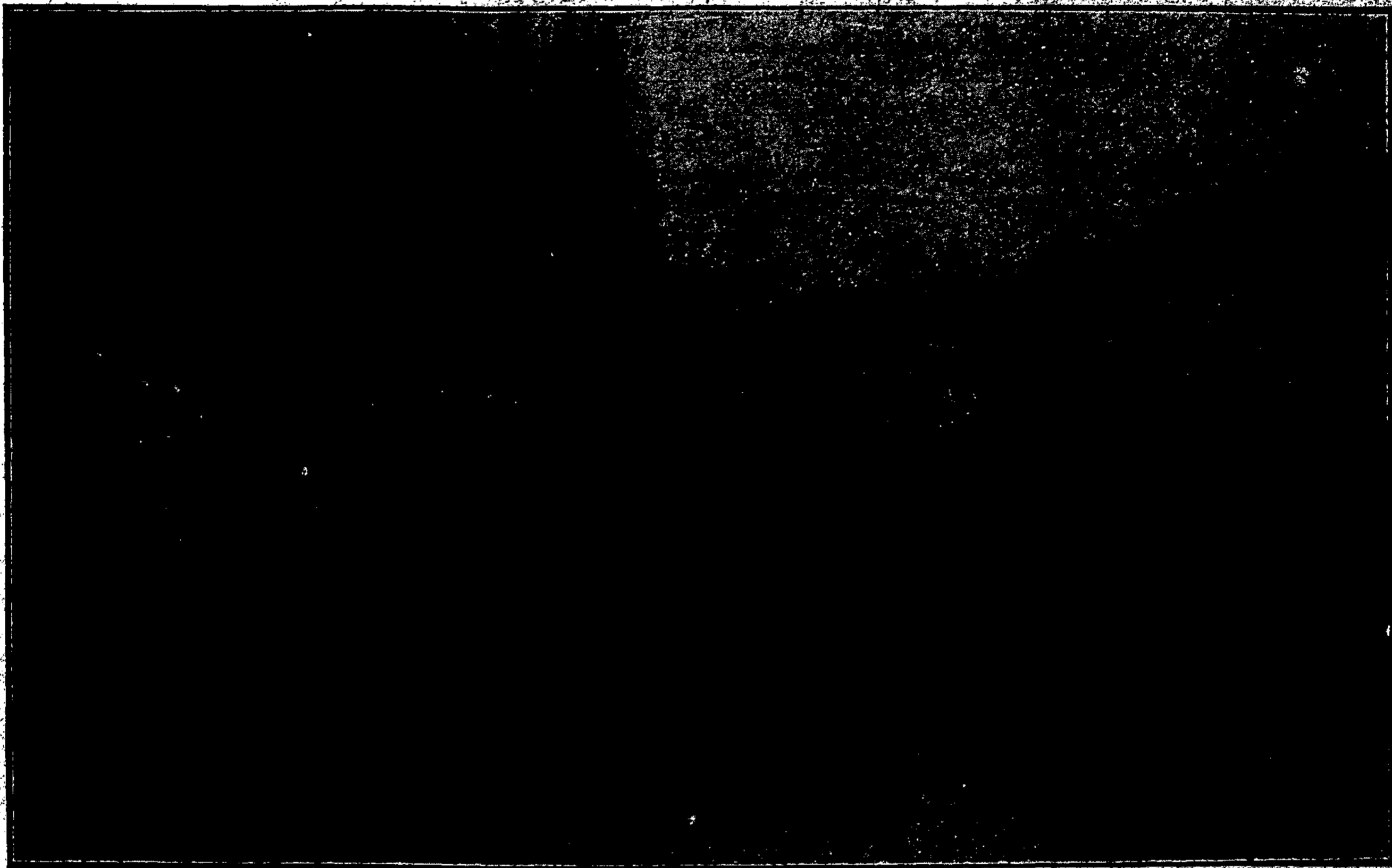
Kariuomenės paradas.

Vakarykščios niūros ir lietingos dienos rūpesčiai ir baimė dingo. Šiandie, tarytum pritardamas, ir dangus aiškesnis, nusiblaivęs. Visų nuotaika pakili — paradas įvyks puikiausiai.

Tiesa, šiek tiek šiurkštus ir šaltokas rudens vėjas. Bet vėjas ne lietus. Vėjas gyvai braukia karių veidus ir stangriai kausto jų žingsnius. Kai vėjas — stipra ir smarku. Neveltui vėjas smarkumo ir jėgos simbolis.

vos sūnus buvo verčiami su ginklu tarpauti toli svetimose šalyse svetimoms tautoms. Nuo tos dienos stojo Lietuva nauja galybė. Jos sūnus privalo stoti ginkluotų vyrų eilėse čia pat arti savo sodybų, ginti ir saugoti savo šeimų židinį, savo šalies turta, savo tikėjimą, savo tautos teises.

Džiaugdamiesi savo ginkluotomis pajėgomis, rūpinkimės ir toliau, kad jų kūnas ir jų dvasia vis stiprėtų, kad, švėsdami antrą kariuomenės sukaktuvių dešimtmetį, išvystume ją dar tvirtesnę. Visas pasaulis nuolat kalba apie nusiginklavimą, bet tuo pačiu kartu visos šalys tvirtina savo karines pajėgas. Negali atsilikti ir Lietuva. Norėdama apsisaugoti nuo užpuolimų, ji privalo, kad ir nedidelės, bet atsparios kariuomenės“.

Kariuomenės

Visi Nepriklausomybės aikštės pakraščiai ir aplinkinės gatvės kimšte užkimštos. Kad ir norėtų kas, sunkiai beprasimuštų į aikštę. Visiems brangi kariuomenė ir svarbus kiekvienas iškilmingas jos pasirodymas, tuo labiau šią nepaprastą dieną.

Pirmoj vėtoj, visų priešaky, įspūdingai išsiriikiavę tikrėsios tarnybos ir atsargos Vyties Kryžiaus ordeno kavaliai, karo invalidai, savanoriai, partizanai, šaulių būrys. Toliau įvairių ginklų rūšių kariuomenės dalys. Respublikos Prezidentas, Vyriausio Štabo viršininko gen. št. pulk. Plechavičiaus lydimas, visus iškilmingai apvažiuoja ir sveikina.

2-os karo apygardos ir Kauno įgulos viršininkas pulk. Skučas, vadovaujamas paradiui, čia pat aikštėj skaito J. E. Respublikos Prezidento įsakymą. Tą nepaprastą istoriškai reikšmingą mūsų valstybės ginkluotų jėgų Aukščiausio Vado įsakymą — aktą, be abejoj, visi kariai jau skaitė, jei neskaitė, tai turėjo girdėti.

Čia tik noriu dar ir dar pabrėžti, kad jau giliai visų mūsų samonėj liktų to įsakymo šie žodžiai ir jų prasmė:

Lapkričio 23 d. mums primėna, jog prieš dešimt metų buvo paskelbtas galas tai galybei, kada Lietu-

Paskaičius įsakymą, prasideda paradas. Jo pradžia iškilmingai paženklinama dešimties šūvių saljutais. Gražiai tvarkingai visos dalys praėina pro savo Valstybės Galvą, kuris stovi apsuptas ministerių, aukštųjų karo viršininkų, diplomatų ir gausingo būrio svečių. Nuo tų pat įgulos bažnyčios aukštųjų laipsnių židni į mūsų kariuomenę ir užsienių valstybių karo atstovai.

Praėjusios dalys skirstosi: vienos grįžta namo, o kitos traukia prie karo muziejaus, kur turi eiti.

Vyties Kryžiaus ordeno tarnybos iškilmingas porėdis.

Lapkričio 23 diena yra ir Vyties Kryžiaus ordeno kavalierių šventė. Visi nori patekti į tos šventės iškilmes, visi veržiasi į tokį brangų, o šandie, ypačingai dar pasipuošusį karo muziejų. Bet čia, kaip palenka tik nedaugelis iš tos minios, kurią apėmė jo kvietimas ir greitumą gatvė.

Počiam vidury, plūdiat užima vietas, sėdi Vyt. Kryž. ord. kavaliai, priešaky iš eilės — mūsų vyriausybės garbingieji užsienių pavilnių aukštieji dvasininkai, universiteto profesoriai, mūšinėliai veteranai, turantys karių tėvai, brojai, seserys, toliau savanoriai, šauliai, invalidai ir kt.

Nekantriai laukiamas Respublikos Prezidentas, kuris turi užimti tarybos garbės pirminko vietą. Atvykus Prezidentui, atidaromas iškilmingas pasėdis ir atsistojimu pagerbiami žuvę dėl Lietuvos laisvės. Posėdį pradeda gen. Nagevičius, Vyt. Kryž. ord. tarybos pirminkas. Pirmiausia dėkoja Respublikos Prezidentui už teikiamą didelę garbę tarybos posėdžiui savo pirminkavimu.

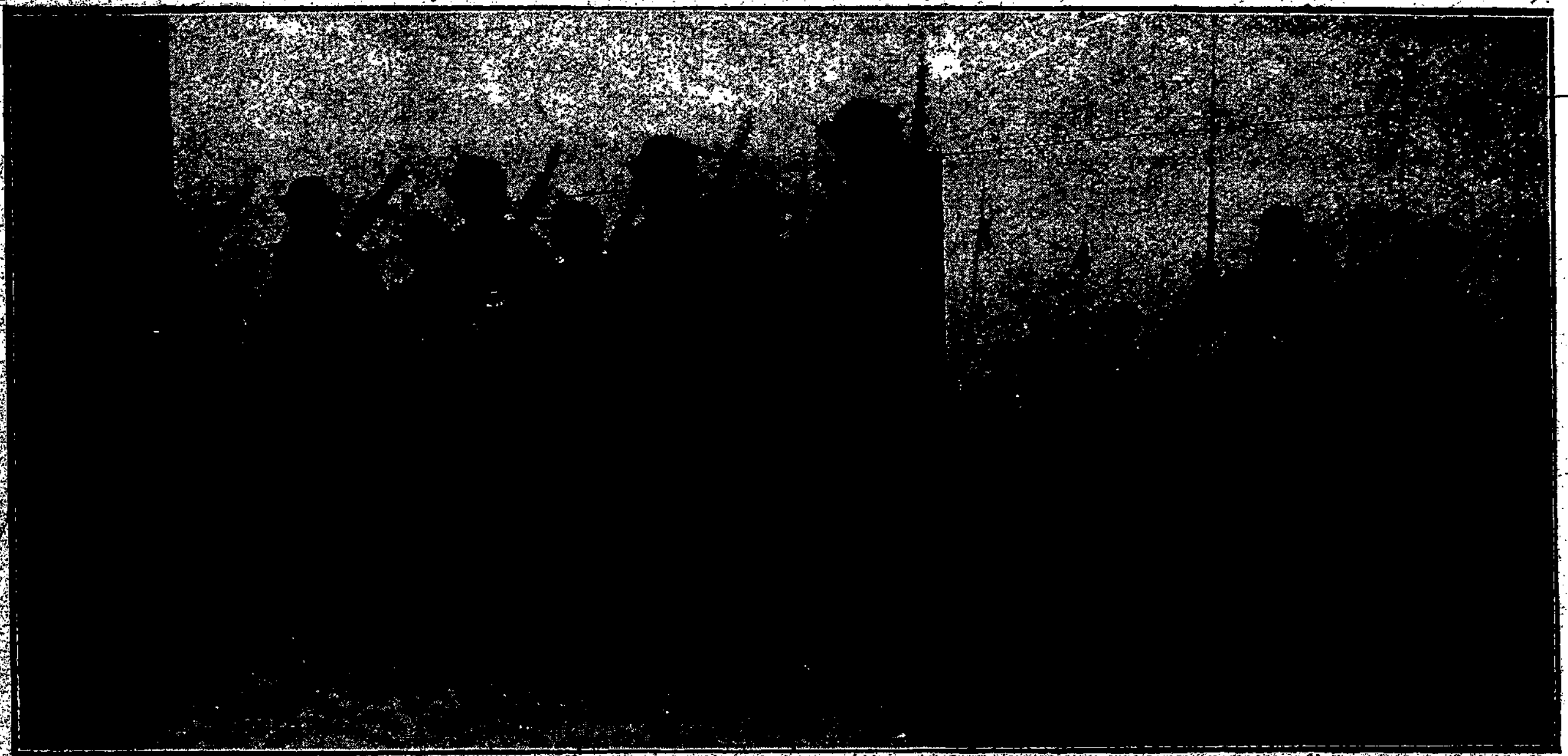
Po to daro platų pranešimą apie Vyt. Kryž. ord. atsiradimą ir jo istoriją. Čia pravartu kai kas įsidėmėti. Pirmasai šios rūšies ordenas buvo pavadintas „Už Tėvynę“ ir jau įsteigtas 1919 m. liepos 30 d. Laikiniosios Lietuvos Vyriausybės aktu, kurį pasirašė dabartinis mūsų Respublikos Prezidentas Antanas Smetona. Tų pat metų lapkričio 26 d. buvo pakeistas „Vyties Kryžiumi.“ Anksčiau apdovanoti ordenu „Už Tėvynę“ (1920 m. Įs. Kar. 298 nr. 12 §) laikomi apdovanotais Vyties Kryžiumi. Dabar veikiantis Vyties Kryžiaus ord. įstatymas, paskelbtas J. E. Respublikos Prezidento Antanė Smetonos, buvo seimo priimtas 1927 m. balandžio 1 d. (Smulkiau apie šį ordeną galima rasti ne-

viena savo mylimą žmogų, bet už visus, už visą tautą, — ir atiduoti be jokio kokios nors naudos tikslo. Garbingas didelis pasiryžimas — aukoti savo gyvybę, neatsizvelgiant: ar kova bus laimėta, ar nei

Šiandie mes taip pat savo mintimis dalyvaujame ir tuose žygiuose, kurie prikėlė mūsų Tėvynę. Svarbu, kad šita pagarba ir būsimų kartų būtų paveldėta ir atjaučiama ir kad antrąjį dešimtmetį jau švęstume Gedimino sostinėj Vilniuj, ir ten minėtumėm garbingus jų žygius.

Po Prezidento kalbos karo muziejaus invalidų orkestras groja Tautos himną. Po to paties Prezidento ranka prisegami Vyt. Kryž. ordenai apdovanotiems: ministeriui pirmininkui ir l. e. krašto aps. min. p. prof. Voldemarui II r. 1 l., gen. lt. Grigaliūnui-Glovackiui I r. 2 l., gen. Nagevičiui II r. 2 l.; pulk. leit. Michelevičiui, vyr. leit. Rumšai ir karo invalidui Barčiui Jonui I r. 3 l.; Kubiliūtei Marcelei ir Černeckaitėi-Birutavičienei II r. 3 l.

Po apdovanojimo iškilnių gen. Nagevičius pristato Respublikos Prezidentui žuvusių karių tėvus ir gimines.

p a r a d a s lapkričio mėn. 25 d.

senai Karo Mokslo Valdybos išleistoje knygotėje: „Vyties Kryžiaus Ord. įstatymai ir statutas“).

Baigus pranešimą, Respublikos Prezidentas kreipiasi savo žodžiu į posėdžio dalyvius ir sako: Lietuvai teko dalyvauti dviejuose karuose — pasauliniame ir iškovojant nepriklausomybę. Ant pasaulinio gaisro aukuro sukrauta daug brangių lietuvių gyvybių, juos mes liūdėdami minim ir galimies vainikuodami kankinių vainikais.

Šis garbingas posėdis mini antrąjį karą. Jų dalyvius puošia ne tik skausmo, bet ir garbės vainikas. Jokia dorybė neatlyginama bet kokiais materialiais turtais. Dorybė randa atlyginimą pati savyje. Tačiau kiekvieno piliečio prigimtas jausmas reikalauja, kad dorybė būtų papuošta. Drąsumas sujungtas su Tėvynės meile sudarė aukščiausios dorybės broliją. Tai yra mūsų Vyties Kryžiaus ordenas. Juo pagerbiama ne tik drąsa, surišta su Tėvynės meile, bet ir vieningumas. Gražiausia įstaiga, kuri pilna vieningumo idėjos, tai mūsų Vyties brolija. Į ją įeina nuo eilinio kareivio ligi aukščiausio laipsnio. Visi jie vienam ordenui priklauso.

Čia mes matom iškelta, kas geriausio ir kilniausio. O tai ir yra atiduoti savo gyvybę ir atiduoti ją ne už

Šios valandos didis džiaugsmas ir gaudus jausmas nejušioms išspaudžia jiems ramumo ir paguodos ašarą.

Iškilningi Respublikos Prezidento pietūs Karininkų Ramovėj.

Pietuose, be mūsų vyriausybės, karo vadovybės, aukštųjų karininkų, užsienio karo atstovų, garbingų dvasininkų, visuomenės veikėjų, dar gana gausiai dalyvauja atsargos karininkai ir kareiviai Vyt. Kryž. ord. kavalieriai, savanoriai, karo invalidai, šauliai.

Visi gyvi, smagūs. Visi linksmi nusiteikę, visiems jauku ir malonu vėl bendrojo puotoje susitikti ir pasijusti, kad sudaro vieną didelę šeimą, kurią jungia tiek daug praeities ir dabarties pergyvenimų, bendrų siekimų.

Pirmąją savo taure Respublikos Prezidentas kelia už tai, kas mums visų brangiausia — už Lietuvą, antrąją — už mūsų kariuomenę ir už jos Vyt. Kryž. ord. kavalierius. J. E. Respublikos Prezidentas puotoje daug nekalba. Čia jis tik pabrėžia, kad visa, ką šiandie turėjo pareikšti, jau pasakyta jo įsakyme.

Bendrai, tenka ypatingai pažymėti, kad per visą tos dienos iškilmes buvo maža kalbėta. Ir tai labai

charakteringa. Kodėl? Kaip tik į tai, pietų metu, reikšmingai atsakė ministeris pirmininkas ir l. e. krašto apsaugos ministerio p. prof. Voldemaras:

Mes neprivalom daug kalbėti — Tėvynė laukia darbų. Kaip 1919 m. Tėvynę laimėjom tik darbais, taip ir dabar ji laukia darbų. Kokių? — mes kariai turim pasitikėti savo Vadu.

Šiandie mūsų priešaky stovi tas pats Vadas, kuris stovėjo ir pačioj pradžioj. Jis savo įsakyme pasakė viską, kas reikia. Mes turim tik remti ir vykdyti.

Vyriausio Štabo viršininkas gen. št. pulk. Plechavičius, lyg atsakydamas, pabrėžė: Mes, kariai, daug kalbėti nė nemokam. Mes žinom tik, kad nedaug atsirado tų, kurie prieš dešimtį metų viešai išdrįso pareikšti, kas jie yra. Nedaug tuomet buvo tokių, kurie paklausė ir išdrįso net ginkluotis.

Iš tikro reikėjo tada turėti nepaprastos drąsos tikėtis pasiekti tai, ką šiandie turim ir kad čia visi dabar sėdėsime. Tada reikėjo ne tik didelio pasiryžimo, bet ir nepaprasto nujautimo.

Tuo Vadu šiandie džiaugiasi ir didžiuojasi visi valdiniai. Tas Vadas buvo ir bus, kol mes įvykdysim didžiausią tautos troškimą ir būsim Vilniuje.

Gen. Žukauskas kreipiasi į Vyt. Kryž. ordeno kavaliarius, tarytum viską paremdamas: Tikiuosi, kad mes ir dabar neliksim užpakaly ir tą nedidelį tarpą nuo Širvintų ligi Viiniaus nepabijosim nužengti. Už tą garbingą valandą aš ir keliu savo taurę.

Baigdamas tą kuklią ir nuoširdžią puotą, Respublikos Prezidentas pakyla ir sako: Jaučiu tautos balsą ir pareigą toje didelėj šventėj iškelti dar du vyrų. Tai bu-

vo arkivyskupas Karevičius ir generolas Žukauskas, kuriems čia pat buvo uždėta Gedimino ordeno 1 laipsnio kaspiniai. Visi dalyviai su nepaprastu entuziazmu tai sutinka ir nuoširdžiai šaukia valio.

Žydų karių vaišės.

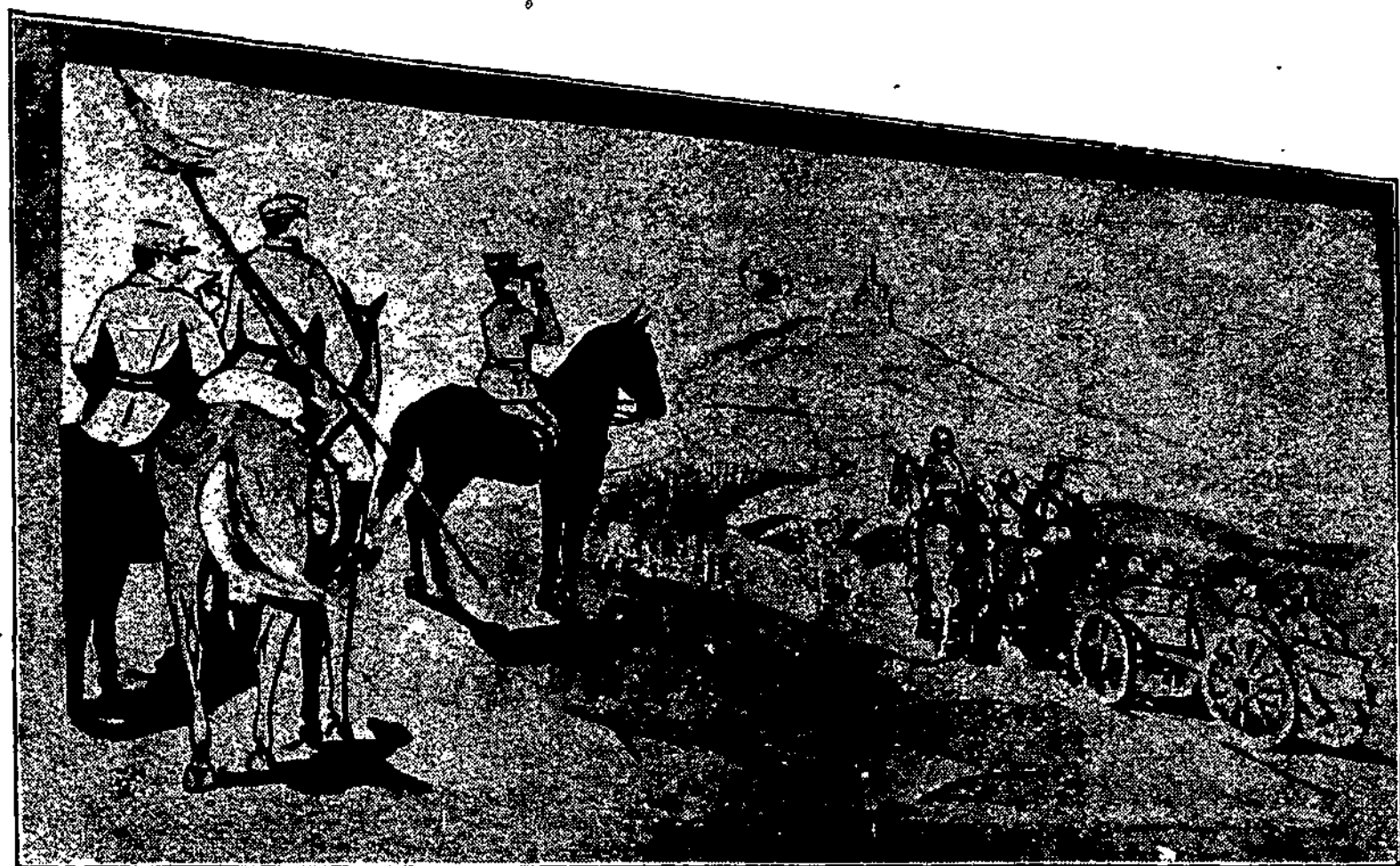
18 val., po iškilmingų pietų, ministeris pirmininkas ir l. e. kr. ap. min. p. prof. Voldemaras, lydimas Vyr. Št. viršininko pulk. Plechavičiaus ir kitų, nuvyko į Rotušės salę, kur žydų draugijų „Ezra“ ir „Adat Jizrael“ iniciatyva ir pastangomis buvo suruoštos vaišės žydų atsargos kariams ir savanoriams.

Sutikdamas garbingus svečius, reikšmingai prabilo kariuomenės rabinas Sniegas. Jam atsakė ministeris pirmininkas. Taip pat kalbėjo Vyr. Št. virš. gen. št. pulk. Plechavičius, gen. Nagevičius, gen. Žukauskas. Daug buvo pareikšta iš abiejų pusių gražaus draugiško ir nuoširdaus jausmo dėl bendrojo praeities darbo ir tolimesnio sugyvenimo.

Visi mes Margiai —

tokie ir turim būti! — taip pasakė mūsų mylimiausias kanauninkas Tumas, kreipdamasis į karius savo įžangos žody Valstybės Teatre prieš patį vaidinimą „Pilėnų kunigaikščio“ (M. Šiaulieniškio 5 v. tragedija). Šituo vaidinimu gražiai reikšmingai baigiamos visos didžiosios mūsų šventės iškilmės. Pilėnų kunigaikštis simboliškai surišo mus su tolimos ir sunkios praeities gyvenimu ir prasmingai nurodė ateitį.

Kpt. Balčiūnas.

Mūsų artilerija

traukia į Vilnių

Kariuomenės dešimtmečiui.

Sveika, kariuomene!
Sveiki, šauliai, partizanai, Vyties kavaleristai, kariai savanoriai, — [riai,
dešimtį metų apsaugoję tėviškės žemę, [apgynę!

O tie, kurie kraują pralieję,
sau ažuolo lapų vainiką nupynė!

Ir anuomet lietuviai mokėjo Grunvaldo [laukuose

ordino galią palaužti;
ir Lietuva buvo supta kelių marių —
bijoję kryžieiviai plienu apsikaustę!

Ir anuomet tą žemę nusėjome kaulais,
krauju ją išrašėm!..
Vėliau ilgas baudžiavas baudžiami vilkom
ir svetimą jungą mes nešėm.

Dabar išrašytas jau naujas istorijos lapas
Giedraičiais, Radviliškium, Dauguva, Klai- [pėdos miestu!

Išėjome naujo gyvenimo kanti —
ir saulei kitaip šepėm šviesti!

Ir todėl mes drįstam sakyti,
kad valanda dvylikta artinas,
kada Vytį ir trispalvę vėliavą bokštuos [ikels
Vilnius, Seinai, Suvalkai ir Gardinas!

O ženklus vilties ir gyvybės
mes statom po tėviškę šiandien paminklais.
Pasipuoškite šiandieną, o broliai, visi —
kas rūtomis, kas kryžium, kas ginklu!

Jonas Giria.

Kaunas, lapkričio 25 d. 1928.

Mūsų kilniosios moterys.

Sunkūs buvo pirmieji 1919—1920 Lietuvos valstybės kūrimosi metai. Jaunai dar ir nelabai gausingai mūsų kariuomenei beveik vienu ir tuo pat laiku teko kautis su priešu iš trijų pusių: bolševikais, bermontininkais ir lenkais. Pinigų izde trūksta. Tiekimas silpnas; nėra intendantūros dirbtuvių. O iš užsienių ne viskas pavyksta savo laiku ir reikalingame kiekyje nupirkti. Kareiviams trūksta apmūdiravimo, baltinių, kojinių, pirštinių ir t. t. Tai ypač buvo jaučiama atėjus vėlam rudeniu bei žiemai. Dėl šio trūkumo ne tik teko kęsti vargas mūsų kariams, bet neretai ir susirgti. Čia tuo sunkiuoju laiku ir atėjo į pagalbą kariuomenei mūsų garbingos ir darbščios moterys.

Lauko sanitarijos inspektoriaus (dabart. gen. leit. gyd. Nagevičiaus) raginamos bei kviečiamos Kėdainiuose, Panevėžy, Kaišiadoryse ir Mariampolėje moterys susibūrė į ratelius bei komitetus. Tie rateliai išplėtė savo veikimą minėtose apskrityse tiek, kiek leido tų laikų sąlygos: įsteigė maitinimo punktus vykstantiems kariams, rinko aukas ir siuntė jas į frontus veikiančioms dalims, dažniausiai veždamos pačios atlankydamos ir paguosdamos mūsų krašto gynėjus.

Kilnus tai ir taurus buvo Lietuvos moterų darbas. Norėdama jį pažymėti ir mūsų jaunajai kartai priminti, kariuomenės vadovybė, ryšy su kariuomenės 10-ties metų sukaktuvėmis, apdovanojo minėtų ratelių narius ir atskirai pasižymėjusius asmenis 10-es metų Lietuvos nepriklausomybės jubiliejiniais medaliais.

Švenčiant kariuomenės šventę š/m. XI/24. Kėdainiuose, XI/25 Panevėžy, Kaišiadoryse jubiliejiniai medaliai prie igulų iškilmingai buvo įteikiami pasižymėjusioms moterims. Be to, buvo įteikti ir Vyr. Štabo ir Karo San. Valdybos viršininkų padėkos laišakai šio turinio:

Panevėžio, Kėdainių, Kaišiadorių ir Mariampolės moterų ratelių bei komitetų nariams.

Gerbiamosios!

Sunkūs buvo mums 1919—1920 metai. Jaunajai Lietuvos kariuomenei teko laikyti frontas su raudonarmiečiais ir įtempus jėgas užkirsti kelią besiveržiantiems

į Lietuvą bermontininkams bei lenkams. Tamstos, aukštai gerbiamos moterys, atėjote tuo sunkiuoju laiku mūsų kariuomenei į pagalbą.

Vykstantieji į frontą mūsų krašto gynėjai dažnai pajausdavo alkį ir šaltį. Tamstų jautrios sielos atjautė ir suprato jų vargus. Tėvynės meilė ir krašto gynimo reikalas Tamstas subūrė į ratelius bei komitetus, neatsižūrind nei luomo, nei tautybės. Energingai Tamstos pradėjote šį kilnųjį darbą. Tuojau įkūrėte maitinimo punktus Kėdainiuose, Kaišiadoryse ir Panevėžy. Čia sušalę kariai galėdavo sušilti ir pasistiprinti, gaudami šiltos kavos bei sriubos su užkandžiu; sužeisti bei ligonys taip pat gaudavo čia paguodos. Tamstos rinkote šiltus rūbus bei mezginius, siuvot baltinius ir siuntėte į frontą, apsaugodamos tuo savo triūsu šimtus mūsų karių, buvusių apkasuose bei sargyboje nuo žiauraus žiemos šalčio.

Sunkus tai buvo Tamstų darbas. Jis reikalavo nemaža pasišventimo ir pasiaukojimo. Tamstos nebojote nei metų laiko, nei oro, važinėjote po provinciją rinkdamos aukas, dežuravote per dienas ir naktis maitinimo punktuose. Šiuo savo darbu Tamstos aktingai prisidėjote prie krašto gynimo. Tamstų įrengti ir išlaikomi maitinimo punktai ir nusiųsti į frontą daiktai suteikė ne tik medžiaginę paramą mūsų kariams, bet ir sustiprino jų dvasią ir pasiryžimą. Čia Tamstos parodėte, kad kraštą ginti yra pasiryžę ne tik kariai, bet ir Lietuvos moterys.

Už šį kilnų darbą dėkinga Tamstoms Tėvynė. O Karo Vadovybė, minėdama dešimties metų kariuomenės įsikūrimo sukaktuves ir įvertindama Tamstų 1919—1920 metų Tėvynei nuopelnus, teikėsi juos pažymėti, apdovanodama Tamstas Lietuvos Dešimties Metų Nepriklausomybės Sukaktuvių Jubiliejiniais medaliais.

1928 m. lapkričio mėn. 23 d.

Kaunas.

*Generalio Štabo pulkininkas Plechavičius
Vyriausiojo Štabo Viršininkas.*

*Generolas leitenantas gyd. Nagevičius
Karo Sanitarijos Valdybos Viršininkas.*

Dar nepramintais keliais.

(Kareivio atsiminimų nuotrupos).

Atminkit, vaikai, kad ateis laikai, kada vėl bus žemaltis katalikas karalius ir bus žemaitiškas vaiskas.

Mano tėvuko žodžiai, pasakyti dar prieš didįjį karą.

Prisiklausęs įvairių pasakų ir prisiskaitęs tautų atgijimo istoriškų romanų, jau nuo 11-12 metų amžiaus pradėjau svajoti, kad turi atgyti Lietuva ir tikėjau, kad tokiu atgijimo sukilėliu būsiu ir aš. Nors, mamytei apie tai prisiminęs, gaudavau gerokai barti; tik būdavo geriau su romantiku tėvuku — jis pritardavo ir pranašaudavo, kad mūsų amžiuje gali tai įvykti. O tokių svajotojų pastebėjau ir savo bendramečių draugų tarpe, taip pat ir senelių, pasakų mėgėjų.

Didysis karas, aišku, tas svajones sustiprino, jau nekalbant apie 1917 m., kada iš tikrųjų pradėjo Rusijoje judėti pavergtos tautos ir organizuoti savo tautos tarybas, tautiškas dalis ir t. t. Tuo laiku ir aš jau buvau rusų karys.

Pradėjus organizuoti lietuvių batalionus, įstojau į juos, tikėdamas, kad susiorganizavę Rusijoje, ginkluoti galėsime grįžti į Lietuvą ir sudaryti Lietuvos kariuomenės branduolį. Taip tikėjo ir kiti, kurie nebuvo užsikrėtę tuo laiku modernišku — bolševikų dvasia. Bet veltui. Iš vienos pusės bolševikų spaudimas, o iš kitos — vokiečių, tas gražias svajones atidėjo. Grįžome pakrikę, beginkliai ir per vokiečių lagerius perkošti ir nukamuoti.

Tik 1918 m. rudenį, jau būdamas savo gimtajame kampelyje, šį tą iš lietuvių spaudos galėjau patirti, kad manoma organizuoti lietuvių kariuomenę. Tik tuo laiku lietuvių spauda kai kada nesąmoningai įžeisdavo buvusius rusų karius. Teko skaityti tokių straipsnių, kuriuose buvo keliamas klausimas, ar būtų naudinga priimti į naująją kariuomenę buvusius rusų kareivius. Girdi, jie iš svetur esą parsinešę svetimojo raugo, todėl užkrėstų jaunąją kariuomenę.

Turint galvoj, kiek lietuvių batalionų kariai Rusijoje iškentė dėl savo tautiškų dalių, kiek jie parodė pasiryžimo ir Tėvynės meilės, kad sukurtą lietuvišką dalį jau svetur, tokios pastabos ir baimė užgaudavo.

Nežiūrint į tai, susižinoję su gretimų valsčių norinčiais stoti į kariuomenę vyrais, pradėjome ruošti.

Kariuomenės spaudos paroda.

Sąryšy su mūsų kariuomenės 10 metų sukaktuvių paminėjimu Karo Mokslo Valdyba suruošė karo muziejuje kariuomenės spaudos parodą, kuri tęsiasi nuo lapkričio 25 d. iki 28 d.

Parodoje buvo išstatyta: 1. senosios Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos kar. statutai (XVIII amžiaus, lenkų kalba), 2. pora knygučių, išleistų XIX amž.,¹⁾ 3. Nepriklausomosios Lietuvos kariuomenės leidiniai: a) knygos ir brošiūros (jų prisirinko be karininkų kursų ir karo mokyklos leidinių 347 pavadinimai arba tomai), b) periodiškoji spauda — „Karys“, „Mūsų Žinynas“, „Kardas“, „Šešėliai“ ir „Atspindžiai“, c) kariuomenės dalių laikraščiai (arti 20) ir 4. kariuomenės bibliotekų leidiniai, įvairūs ex-libris (knygų ženklai), kortelės ir statistika (diagramos), 5. Vyr. Štabo Operacijų Skyriaus topografijos dalies pagaminti ir išleisti Lietuvos žemėlapiai.

Bendras kariuomenės leidinių skaičius, kaip jau nurodyta aukščiau, siekia ligi 347 pavadinimų. Atskirais metais išleista:

Metai	Leidinių spausdintų			Viso
	Spaustuvėje	Litografijoje	Šapirogr.	
1918	1	—	—	1
1919	27	—	14	41
1920	36	—	7	43
1921	27	—	1	28
1922	28	1	1	30
1923	28	10	—	38
1924	13	6	5	24
1925	20	2	1	23
1926	11	7	—	18
1927	18	1	1	20
1928	78 ²⁾	3	—	81
Viso	287	30	30	347

Iš to skaičiaus 335 leidiniai arba 96,54% — lietuvių kalba, 6 leidiniai arba 1,73% — gudų kalba (buv. gudų pėst. bataliono ir atskiros kuopos leidiniai), 4 leidiniai

¹⁾ 1851 m. Kaune išleista lenkiška knygutė „Parolat žmudzina“ (Žemaičio garinis orlaivis) ir „Kniželė del lietuviszkų kareiviu Amerikoje“, išleista 1894 metais ir aprašyta „Karo Archyvo“ IV tome ir „Kario“ 1925 m. Nr. Nr. 46, 47, 48.

²⁾ Šiais metais pradėta leisti atskiras atspaudas iš „Mūsų Žinyno“ ir „Karo Archyvo“. Metų bėgyje jų prisirinko 55 pavadinimai (nuo 4 iki 50 pusl.).

arba 1,15% — lenkų kalba ir 2 leidiniai arba 0,58% — rusų kalba.

Imant išleistas knygas, brošiūras ir sienines lenteles atskiromis mokslo šakomis, matysime, kad kariuomenės ir karų istorijai paskirta 60 leidinių (šiam skaičiuje parodyta visa eilė mūsų „Kario“ vienkartinų priedų — atskirų dalių jubiliejinių leidinių), apie ginklus kalbama 51 leidinyje (įvairūs statutai ir vadovėliai), literatūros ir dainų knygučių pasirodė 29, pestininkų mokymui ir kautynėms paskirta 22 leidiniai, ryšių tarnybai — 21, sanitarijos tarnybai — 19, inžinerijai — 16, kariuomenės organizacijai — 16, artilerijai — 13, teisei ir drausmei — 13, kūno lavinimui — 13, intendantūrai ir kar. ūkiui — 12, bibliotekoms ir bibliografijai — 12, bendriems statutams (vidaus tarnybos, igulos tarnybos ir kt.) — 11, kalendorių išėjo — 9, karybos (taktikos) knygų — 8, įvairių ginklų rūšių karių mokymui skiriama irgi 8 leidiniai, kavalerijai — 7, topografijai — 4 ir aviacijai — 3.

Paėmę visos Lietuvos leidinių skaičių rasime, kad 1921—1923 metais kariuomenės leidiniai sudarydavo arti 22—23% visų leidinių skaičiaus, 1924—27 metais kariuomenės leidinių skaičius sumažėjo iki 5—8%, nes dauguma statutų ir vadovėlių jau buvo paruosta ir išspausdinta anksčiau. Tačiau, 1928 metais kariuomenės leidinių skaičius vėl pakilo iki 11,5%.

Kariuomenės bibliotekos, sprendžiant iš išstatytų statistikos lentelių, nepaliaujamai auga:

Metai	Bibliotekų skaičius	Knygų (tomų) skaičius
1919	6 (kareivių — 3)	5.000
1920	93 (kareivių — 89)	Arti 32.000
1921	41 ³⁾ (kareivių — 32)	Arti 23.000
1922	45 (kareivių — 31)	Arti 25.000
1923	68 (kareivių — 36)	39.446
1924	74 (kareivių — 39)	44.408
1925	79 (kareivių — 45)	51.158
1926	61 ⁴⁾ (kareivių — 29)	58.668
1927	67 (kareivių — 32)	67.172
1928	70 (kareivių — 32)	Arti 72.000

³⁾ Lenkų puolimas 1920 metų rudenį smarkiai suardė mūsų bibliotekų tvarkymą: 52 bibliotekos įvairiose kuopose ir batalionuose, suorganizuotos 1920 metais, žuvo kautynėse ir žygiuose.

⁴⁾ Artilerijoj baterijų bibliotekos sujungtos į bendras pulkų bibliotekas.

Padėtis nerami. Bolševikų banga pasiekė ir mus. Išgirdome, kad jau ruošiamas kažkoki kariuomenė Žemaičiuose, pasak gyventojų, lietuvių, bet su rusiška komanda. Teisintasi, kad nėra lietuviškų statutų ir laikinai tenka griebtis rusiškų terminų. Tik vėliau sužinojau, kad tai organizavosi Žemaičių raudonasis pulkas ir dar kažin kokie būriai, rodos, ne raudonųjų. Bet jie man dar ir iki šiol tebėra neaiškūs.

Į raudonąjį Žemaičių pulką buvo nesąmoningai įstojusių ir nebolševikų. Pavyzdžiui, su vienu ten įstojusiu prieš karą esu draugavęsis ir pažinojau, kaip patriotą. Tokiu pasiliko ir stodamas į raudonųjų eiles. Kada raudonųjų eilėse kariavo su vokiečiais ir žuvo ties Luoke, vis kartodavo, kad kariaujas už Tėvynę, jos laisvę ir nepriklausomybę. Vėliau tokie, patyrę klastą, perbėgo į lietuvių pusę ir atvyko į Kauną Lietuvos kariuomenėn.

Aš su kitais pasiryžau ieškoti kariuomenės su lietuviškąja komanda ir tokią tikėjomės rasti Vilniuj, todėl ten ir traukėme. Kiti Žemaičių savanoriai už mane anksčiau išvyko, nes mane sulaukė, paguldęs lovon, ispanų gripas. Išvykau į Vilnių tik 1918 m. gruod. m. 11 d., nes išgirdęs, kad Vilniuj organizuojasi lenkai, skubėjau. Tikėjau, kad su jais teks susiremti. Važiuojant

į Vilnių, teko prisiklausyti daugiau, negu žydui Žemaičių Kalvarijoj per atlaidus. Subolševikėjęs elementas tiesiog grasė mums, kad jų draugai mus iškarsią, iššaudysią. Bet ir šiaip ir nesubolševikėjusios minios buvo ne geresnės. Netikėjo, kad pati Lietuva galėtų prisikelti ir laukė kažin kokios pagalbos ir kariuomenės iš Amerikos. Plūdo mus, bepročiais vadino, ir barė mūsų motinas, ar jos iš galvos išsikraustė, leisdamos savo vaikus žūti. Tokia padėtis buvo apie Kurtuvėnus, bet manau, kad ir kitur panašiai atsitikdavo.

Bet buvo ir kitokių, kurie tikėjo, kad Lietuva turi atgyti ir maloniai mus išlydėjo. Negaliu pamiršti vieno aštuoniasdešimt metų senelio Kazio Nomeikos (dar ir dabar gyvas), elgėtos, kuris, man trūkstant pinigų kelionei į Vilnių, išsiėmęs iš savo ubagiško kapšelio, rodos, paskutinius skatikus (10 markių) atidavė kelionei, kad tik laimingai nuvykčiau „į savo vaiską“.

Į Vilnių atvažiavau gruodžio m. 11 d. naktį. Pernakvojau stoty po kopėčiomis. Prabudęs išėjau į miestą, apžiūrėjau istoriskas vietas ir vakare vėl atėjau į stotį nakvynei. Priglaudė vėl tos pačios kopėčios pasiėny.

Tą vakarą pastebėjau stoty du jaunus vyrus. Židriu gi kaimiečiai. Vieno kepurėj Vytis įsegtas.

Kariuomenės šventės dieną, t. y. lapkričio 25 d. 13^{1/2} val., pasibaigus Vyties Kryžiaus ordeno tarybos posėdžiui, J. E. Respublikos Prezidentas, p. p. ministrai, kariuomenės vadovybė, arkivyskupas Skvireckas, arkivyskupas Karevičius, užsienio diplomatiniai atstovai ir karo attachė, Valstybės Tarybos nariai ir kiti aukštieji svečiai teikėsi apsilankyti parodoje ir apžiūrėjo išstatytas knygas, laikraščius, diagramas ir žemėlapius. Paaikškinimus J. E. Respublikos Prezidentui suteikė Karo Mokslo Valdybos vir-

šininkas gen. št. pulk. leit. Kibirkštis. Kiek vėliau spaudos parodą apžiūrėjo įvairių laikraščių korespondentai.

Paroda buvo suruošta Karo Mokslo Valdybos Spaudos Dalies vedėjo ats. majoro J. M. Laurinaičio. Centr. Kariuomenės Bibliotekos personalas sutvarkė parodos techniškąją pusę ir davė medžiagą visoms diagramoms, kurias rūpestingai nubraižė topografijos dalies karininkai.

Kitame nr. įdėsime kariuomenės spaudos parodos vaizdelių.
Bibliografas.

Šis tas iš 5 baterijos kovų 1919 metais.

Pergyventi įvairūs įvykiai, kurie turėjo arba turėtų didelės svarbos tautai arba atskiram asmeniui ir neužrašyti, laikui bėgant išbyra iš mūsų atminties ir tuo pačiu iš gyvenimo. Tas pats yra iš dalies ir su mūsų kariuomenės atskirų dalių 1919 — 1920 metų kovų aprašymu, ypač artilerijos. Kad neliktumėm skolingi Lietuvos karų istorijai, turime rūpintis rinkti minimai karų istorijai reikalingą medžiagą. Norėdamas tam reikalui padėti, užsibrėžiau trumpai aprašyti visos mūsų artilerijos baterijų kovas ir žygius, kiek jos yra nepaliestos spaudoje. Ši savo darbą pradėdau penktąją bateriją.

5 baterija pradėta formuoti 1919 m. liepos mėn. 13 d. (ar. p. įs. 75 nr. 2 §), karininkui Taraskevičiui vadovaujant A. Panemunėje. Formavimo darbas buvo gana sparčiai varomas, nes po dviejų savaičių vienas baterijos būrys jau buvo pasiruošęs kovai ir galėjo vykti į frontą. Baterijos formavimo darbas tuo laiku buvo jau daug lengvesnis, ne kaip anksčiau, nes kai ką (apmundiravimą, apsisarvavimą) jau galėjo Tiekimo Skyrius pateikti, o baterijos žmonių sudėtį galima buvo papildyti tokiais, kurie jau buvo matę šautuvą ir apie rikiuotę turėję šioki tokį supratimą.

Liepos mėn. 26 d. Vyriausiojo Kariuomenės Vado įsakymu 5 baterijos pirmas būrys išvyko į Alytų, kad atrėmtų iš lenkų pusės pavojų, kuris pasireikšdavo atskirų ginklų nesusipratimų formoje su mūsų sargybiniais. Būriui ilgai čia stovėti neteko: liepos mėn. 30 d. buvo grąžintas į A. Panemunę tęsti visos baterijos tolimesniam formavimo darbui. Neramios mūsų šalies tuolaikinės gyvenimo sąlygos neleido baterijai baigti formotis, o reikėjo skubėti į frontą. Rugpiūčio mėn. 24 d. pirmas baterijos būrys išvyko į frontą prieš lenkus, kurie buvo pradėję Lietuvos žemę veržtis. Rugpiūčio mėn. 25 d. būrys pasiekė

Mariampolę, 26 d. atvyko į Lazdijus ir perėjo Seinų-Lazdijų komendanto žinion. Lenkams užėmus Seinus ir lendant Lietuvos gilumon, teko mūsų kariuomenės pasipriešinti ir tuo būdu rugpiūčio mėn. 28 d. pagal Seinus prasidėjo susirėmimai. 5 baterijos pirmas būrys taip pat dalyvavo kautynėse, turėdamas poziciją prie Zaleskie ties Seinais. Seinus mums grąžinti nepavyko ir tos dienos mūsų pavarų būrys grįžo į Lazdijus. Čia jis, būdamas fronto sargyboje, stovėjo iki spalio mėn. 10 d. Spalio 10 d. buvo permestas į Mariampolę. Antras baterijos būrys jau spalio mėn. 6 d. iš A. Panemunės buvo čia atvykęs. Visa baterija Mariampolėje išstovėjo iki spalio mėn. 17 d. Spalio mėn. 17 d. baterija, gavus įsakymą, atvyko į Vilkaiviškio stotį ir susikrovė į esaloną. Spalio mėn. 18 d. pasiekė Gudžiūnų stotį ir išsikraustė.

Privertė mūsų kariuomenės Baisogalos—Seduvos rajone koncentruotis ir atkreipti ginklą prieš tuo laiku susidariusį Lietuvoje neramų, bermontininkais vadinamą, vokiškai rusišką elementą. Baterija įėjo pirmos brigados sudėtin. Pirmas būrys buvo paskirtas prie Kauno bataliono (dabar 7 p. p.), o antras buvo priskirtas prie 2 p. p. ir permestas į Panevėžį.

Spalio mėn. 25 d. pirmas būrys turėjo kautynes su bermontininkais prie Liaudiškių kaimo. Lapkričio mėn. 15 d. su Kauno batalionu pirmas būrys apleido pozicijas ir išvyko per Raseinius į Tauragę. Lapkričio mėn. 23 d. būrys drauge su Kauno batalionu persikėlė į Jurbarką ir čia išstovėjo iki gruodžio mėn. 4 d., saugodamas mūsų sieną nuo kitų bermontininkų gaujų įsiveržimo. Antras baterijos būrys lapkričio mėn. 19 d., persikėlęs su 2 p. p. iš Panevėžio į Baisogalos—Linkaikių rajoną, užėmė prieš bermontininkus barą. Lapkričio mėn. 22 d. dalyvavo karstose

— Na, — manau, — jau čia, tur būt, savanoriai.

Prieinu ir klausiu. Tikrai pasirodo savanoriai ir net dar žemaičiai. Puiku! Pasisakau, kad ir aš pas juos atvykęs ir ryt eisiu ieškoti jų štabo. Iš jų gavau keletą nurodymų.

Juodų išėjo, o aš susiriečiau po kopėčiomis „minkštai“ nakvynei.

Rytą, išlindęs iš cigoniško guolio, nesiprausęs, nesišukavęs einu stoti kariuomenėn. Įstojau ir pasijutau kareivinėse.

Dievaž, menka mūsų savanorių saujelė. Nei ginklų, nei rūbų, nei valgio. Gauname po 8 markes valgiui per dieną ir žinokis. Bet, dabartiniai kariai, manote, kad mes buvome nepatenkinti ir murmėjome. Ne! Buvome visai patenkinti. Gyvi buvome viltimi, kad sustiprėsime. Ne vienas nesiskundė.

Sargybų atsirasdavo vis kaskart daugiau, o kareivių maža. Trūksta pamainų. Sėdime nepamainyti po pusantros ir kartais po dvi paras, dažnai nevalge, ir tylime.

Tai pastebėję bolševikai ir lenkai pradėjo lįsti į mūsų tarpę su agitacijomis, kad eitumėm tarnauti pas juos. Bet jų pastangos ėjo vėjais. Savanorio valia buvo nesulaužoma.

Kartą man einant ieškoti vienos mūsų sargybos beklausinėjant reikalingos vietos, vienas miestiečių jaunolis įsivilioja mane į bolševikų „štabą“. Užėjau! Prie manęs priėjo viena apysenė panelė ir, sužinojus, kad esu Lietuvos kareivis, iš pradžių pradėjo meiliais ir gražiais žodeliais mus užjausti, kad esame vargšeliai, apleisti, palikti likimui ir pražūčiai, nes Lietuvos valdžia su pinigais pabėgusi į užsienius, ir po gražios užuojautos pradėjo kviesti, kad pereičiau pas juos į raudonąją kariuomenę ir savo draugus prikalbinčiau.

Pagalčiau, panelė, matydama, kad šaltai į juos žodžius žiūriu, pradėjo griežčiau kalbėti ir grasyti, jei gu pas juos nepereisime ir išbėgsime į Kauną, tai ir ten mus ras ir nesigailėdami atkeršys. Atsisveikinant priminė, kad ir Kaune jų draugai jūda ir nušluos mus nuo žemės kamuolio, jeigu eisime prieš juos.

Išėjau lyg iš pirties. O tokių pakvietimų ir kiti turėjo.

Nuo 1919 m. 3 d. mūsų eilės pradėjo tirštėti, bet tik gaila, kad už 2-3 dienų turėjome pasitraukti į Kauną ir tik čia, ir kautynių lauke išaugti ir sustiprėti į tvarkingą, drausmingą ir stiprią kariuomenę, kokią matome ją dabar.

Sirys.

kautynėse ties Radviliškio. Tų kautynių išdavos — mūsų užėmė miestelį, kartu paimdami daug karo grobio ir gerokai apkuldami bermontininkus. Būtų pavykę jau dabar visai atsipalaidoti nuo okupantų bermontininkų, jei Antantės atsiųstas Lietuvon generolas Nisselis su komisija nebūtų įsikūšęs ir sustabdęs kautynes. Lapkričio mėn. 29 d., mūsų antrą kartą įėjus į Radviliškį, 5 baterijos antras būrys, kartu su antro pėstininkų pulko dalimis, slinko per Šiaulius į pietų vakarų Žemaitiją, kad visai išguitų bermontininkus iš Lietuvos. Gruodžio mėn. 23 d. antras būrys pasiekė Švieksną ir čia apsistojo, o pirmas būrys gruodžio mėn. 12 d. persikėlė į Raseinius. Tuose paminėtuose dviejuose punktuose baterija, pasiskirsčius būriais, pasiliko vietoje, kol galutinai buvo likviduota

bermontininkų avantiūra Lietuvoje. Tuo pačiu laiku ir baigėsi 5 baterijos kovų ir žygių sėkmingi 1919 metai. Apie baterijos gyvenimą 1920 metais pakalbėsiu kitą kartą.

Art. kpt. Ši—lis.

Pažymėjimas: Art. kpt. Sipelio strp. „Mūsų artilerijos pirmieji daigai“ (praėjo „Kario“ 48 nr.) 773 psl., dešinėj, 23 eil. (iš viršaus) po taško per klaidą praleista. Ten turi būti pridėta:

1920 m. lenkai, gavę pipirų nuo bolševikų, pradėjo trauktis Varšuvos link tuo pačiu palikdami užgrobtas gudu ir lietuvių (Vilniją, S. iniją) žemes. Bet vėliau...

Red.

Nauji paminklai Jonišky ir Lekėčiuose.

Nepaisydami nepergeriausių šių metų, joniškėčiai ir lekėtiškėčiai ryžosi š. m. lapkr. 18 d. pasistatyti paminklus Lietuvos nepriklausomybės 10 m. sukaktuvėms paminėti.

Joniškis. Paminklas labai gražus ir originalus (matyti pav.). Žemiau kryžiaus užrašas:

„1918—1928. Garbė Jums. Didvyriai, kurie atvedė tautą į laisvę ir nepriklausomą gyvenimą

Jūsų darbai tebūnie mums pavyzdžiu ir stiprybe

Zuvusiems tebūnie lengva Lietuvos žemelė ir amžina atilsį tesuteikia jiems Viešpats“.

Paminklas Jonišky.

Paminklo atidaryti prašomas Resp. Prezidentas A. Smetona atvyko lydimas Vyr. Štabo virš-ko gen. št. Plechavičius, gen. lt. Grigaliūno-Glovackio ir kt. Pakelę į Joniškį traukinys sustojo Radvilišky ir Šiauliuose, kur Valstybės Vadą sutinka garbės sargybos ir pasveikina visuomenės org-jų bei savivaldybės atstovai. Jonišky pasitinka org-jos, šauliai, savanoriai ir didelė minia joniškėčių.

Po pamaldų R. Prezidentas atidaro paminklą ir, pašventinus jį, prabyla į joniškėčius: „Kada šeima nustoja savo mylimo nario, tai gyvieji jo negali užmiršti. Supiltą kapą lanko seserys ir broliai, tėvai ir vaikai, giminės ir pažįstami. Ji puosia gelėmis, ant jo stato paminklus. Tai yra šeimos meilės išreiškimas. Bet dar didesnė, platesnė ir galingesnė yra ta meilė, kuri apima visą tautą ir kraštą. Ir kaip galima būtų nemylėti, užmiršti tuos tautos vaikus, kurie iš meilės savo kraštui, už savo Tėvynės laisvę savo galvas paguldė? Juk negali būti didesnės meilės už to, kuris savo gyvybę atiduoda už visus.“

Senovėje mūsų tauta turėjo didžiųjų karzygių, kurie iš meilės savo kraštui nebijodavo mirti. Mirusiųjų kūnai buvo deginami, pelėnai pasilikdavo atminimui, o laidojimo vietoje supilami aukšti kapai. Ir atstatytoji Lietuva negali skųstis neturinti savo karzygių. Daug drąsių jos sūnų yra

paguldę savo galvas kovose su priešais. Jie yra mūsų naujųjų laikų karzygiai. Jiems statome paminklus, kurie mūsų vaikams turės priminti šią garbingą tautos laisvės iškovojimo gadybę. Atmindami senovės Lietuvos karzygius, mes džiaugiamės, kad mūsų tauta jų turėjo. Ateities kartos, gal būt, dar daugiau džiaugsis mūsų dabarties karzygiais, kurie atgaivino nepr. Lietuvą.

Ištikimi Tėvynės sūnūs ir dukterys po visą Lietuvą stato paminklus. Tie paminklai tegu būva mums visiems pavyzdys, tegu mums visada primena didžiausią iš senovės žinomą tautos dorybę — vienybę. Tikrai vienybė gali padėti mums didžiausias kliūtis įveikti, tik ji gali mums kelius į ateitį ir garbę išskinti. Dabar jau nėra pasaulio jėgos, kuri nepr. Lietuvą galėtų išbraukti iš Europos valstybių žemėlapy, nes mūsų tauta jau valstybiškai gerokai yra susipratusi, jos karzygių darbai yra įvertinami.

Aš labai gerai suprantu, kad pataikiau į liūdną šio Lietuvos duonos aruodo būklę, kuri ištiko dėl blogų šių metų orų. Nebijokite ir nenusiminkite. Tėvynė jus sušels, neduos jums skursti. Vyriausybė jūsų nelaimėms yra labai susirūpinusi. Valstybės sąmatoje numatoma keliolika milijonų litų, kuriais jums bus galima padėti. Neliksime be seklių ir pašaro. Juk 1918-19-20 metai buvo tikrai sunkūs. Tada buvo sunkiau, negu dabar. Bet štai tie sunkūs metai praėjo, jūs prakutote. Siemet nuo nelaimės ne jūs vieni kenčiate. Ta nelaimė dar skaudžiau aplankė mūsų kaimynus latvius. Lietuvoje ji, palyginti, tik mažesnius plotus pasiekė. Kiti Lietuvos kraštai, ypač Suvalkija, džiaugiasi geru derlium. Jie galės istiesti jums pagalbos ranką.

Bet iš kitos pusės yra ir mūsų pačių kaltės, jei siemet šį derlingiausią Lietuvos kraštą lietūs prigirdė. Vaziuodamas per šį kraštą stebies, kodėl čia nėra griovių, kodėl lygūs laukai nenusausinami. Todėl ateity būkime atsargesni ir savo jėgomis rūpinkimės laukų nusausinimu. Tegū šių metų nelaimė palieka skaudi pamoka. Mokykimės ir dirbkime. Jei dirbsime, tai ir Dievas padės. Dirbdami daug, būdami vieningi, drausmingi ir gerai susiklausydami, mes galime greit pakilti ir mūsų Tėvynę gana greitai į šviesią ateitį išvesti. Tad valio mūsų brangiai Tėvynei!

Tarp kitko padėtas vainikas ir kariuomenės vardu.

Po paminklo atidengimo R. Prezidentas buvo atsilankęs pas saulius ir paskui per pietus pasakė joniškėčiams kalbą apie Lietuvos vidaus ir tarptautinę padėtį. Pulk. Plechavičius kariuomenės vardu padėjo joniškėčiams, kad jie neužmiršo žuvusiųjų dėl Tėvynės ir taip gražiai pagerbė juos.

Po pietų mylimąjį Tautos Vadą A. Smetoną ir aukštąjį kariuomenės virš-ko pulk. Plechavičių joniškėčiai rąkomis nunesė į automobilį. Aukštieji svečiai vakare grįžo į laikinąją sostinę.

Lekėčiai. Ir šis mažasis bažnytkaimis pasipuošė gražiu paminklu. Iš šio bažnytkaimio ir jo apylinkių stojo

labai daug savanorių per Nepriklausomybės karą, kuriame 11 lekėtiškių paaukavo savo gyvybę. Siems savo didvyriams pagerbti ir Neprikl. Lietuvos gyvenimo 10 m. sukaktuvėms paminėti lekėtiškiai pastatė paminklą — aukštą obeliską su atitinkamu įrašu, gražiai aptvertą.

Siai parapijai istoriška diena yra 1918 m. lapkričio 19 diena, nes tą dieną toj pačioj aikštėj, kur dabar paminklas pastatytas, susirinko minia lekėtiškių ir pasišaukė vokiečių žandarų paprašė juos grįžti į savo vaterlandą.

Į paminklo atidengimo iškilmes buvo atvykę švietimo ministeris inž. Šakenis ir vidaus reikalų ministeris pulk. Musteikis su palydovais.

Po pamaldų ir po paminklo atidengimo, p. p. ministeriams ir kitiems pasakius gražias kalbas, kariuomenės atstovas gen. št. pulk. lt. Jackus pasakė atitinkamą žodį ir uždėjo ant paminklo gražų vainiką žuvusiems dėl Lietuvos laisvės lekėtiškiams.

Gražios tai Lietuvos visuomenės tradicijos. O mums, kariams, labai malonu yra jausti mūsų tautos ir jos kariuomenės dvasios vienybę ir matyti mūsų kariuomenės kilnių aukų gerbimas visame krašte. Tokis reiškinys dar labiau sustiprina mūsų pasiryžimą iškovotosios Nepriklausomybės sargyboje.

P. Jrg.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

Krašto apsaugos ministeris. Respublikos Prezidento aktu gen. lt. Daukantas, jo paties prašymu, paleistas iš krašto apsaugos ministerio pareigų ir paskirtas Valstybės Tarybos nariu. Krašto apsaugos ministerio pareigas ir toliau eis ministeris pirmininkas prof. Voldemaras.

Pakėlimaj. Kariuomenės sukaktuvių metu Respublikos Prezidentas, pasiremdamas Lietuvos kariuomenės laipsnių įstatymu ir Auk. Kar. Kursų statutu, savo aktu pakėlė į vyresniškumo laipsnį šiuos karininkus: Į pulkininko laipsnį — gen. štabo Joną Jackų, Adolfą Byrontą, Kazį Skučą, Viktorą Giedrį, Edvardą Adamkevičių, Bolių Giedraitį ir Aleksandrą Plechavičių. Iš majoro į pulk. leitenanto laipsnį pakelta 15 karininkų, iš kapitono į majoro — 15, iš vyr. leitenanto į kapitono — 40 ir iš leitenanto į vyr. leitenanto — 39. Iš viso 117 karininkų.

Apdovanojimai. Kariuomenės sukaktuvių proga R. Prezidento aktu apdovanota D. L. K. Gedimino ordenu 67 asmens. Iš jų ats. gen. J. Galvydis-Bykauskas 2 laipsnio, 34 — 3 laipsnio ir 32 — 4 laipsnio. Iš apdovanojimų yra 4 įvairių tikybų karo kapelionai, 50 karininkų ir 13 ats. karininkų ir gydytojų.

2 pėst. D. L. K. Algirdo pulkas. Š. m. lapkričio mėn. 11 d. jaunieji kareiviai buvo nuvesti į kiną teatrą „Lyra“. Buvo demonstruojama filma „Pasaulio gaisras“, iš pasaulinio karo veiksmų, vokiečiams paimant Varšuvą, Gardiną, Kauną ir kitas vietas. Žiūrėtojams veikalas patiko. Iš tokių veikalo galima šio to pasimokyti, bet gaila, kad mums kariams per greitai demonstravo, ir dauguma žmonių nespėjo perskaityti parašų. Kino teatrų savininkai turėtų suprasti, kad daug kareivių yra žemo išsilavinimo, taigi, demonstruojant reikėtų pirmiausia į tai atsižvelgti.

Už šią filmą esame dėkingi.

Mūsų pulko jaunųjų kareivių apmokymas visu tempu eina priekin. Per kelias dienas išmoko žygiuoti net iškilmes maršu. Nors taip dirbant nepripratusiam žmogui yra labai sunku, bet nesu girdėjęs, kad kas skųstųsi, bet atvirksčiai, su pasitenkinimu ir energija šiam darbui atsidėję.

Š. m. lapkričio mėn. 17 d. į pulko mokymo aikštę atėjo apygardos viršininkas pasižiūrėti, ko jaunieji kareiviai išmoko. Kareiviai keletą kartų apėjo mokymo aikštę, orkestrui griežiant, paskui apygardos viršininkas pasakė trumpą kalbą, kurioje paminėjo, kaip turime suprasti kariuomenę, kokie turi būti kareiviai ir kaip reikia elgtis, norint būti gerais, dorais ir pavyzdingais kariais. Baigdamas palinkėjo visiems pasisekimo tarnyboje ir išėjo. Kareiviai lydėdami atsisveikino, bet jų vidaus balsas, rodos, sakė: pasistengsime būti tokiais kariais, kokių reikalauja tėvynė.

Lapkričio mėn. 18 d. kino teatre „Lyra“ buvo parodytas Kostas Kalinauskas arba Lietuvos sukilimas

1863 metais. Sunku suprasti, kas dėjosi kiekvieno kario krūtinėj, matant, kaip protėviai, laisvės ištroškę, kentėjo. Pamatė taip pat ir lenkus, su kuriais kartu už savo teises kovojo, bet lenkai apgavo juos ir kraugerio Muravjovo ranka tik lietuvius kaltais terado, nes lenkai mokėjo pasiteisinti ir išsižadėti laisvės. Daugumoje žiūrėtojų akyse sužibo ašaros, kai lietuvių liaudies vadas atsistojo prie kartuvių, o ponai lenkai, tat matydami, šypsodamiesi nusiplovė rankas...

Kareivių širdyse užsidegė didelė tėvynei pasiaukojimo ugnis. Ejo iš kino rūstūs, rodos, ne namo, bet tiesiog į Tautos Šventovę — Vilnių.

Daugiau tokių filmų...

Vyturys.

8 pėst. K. K. Valdato pulkas. *Laikraščiai.* Šiais metais pulkas gauna laikraščių: „Kario“ — 90 egz., „Lietuvos Aido“ — 40, „Trimto“ — 16, „Mūsų Rytoriaus“ — 16, „Tautos Kelio“ — 16, „Sargybos“ — 16, „Siauliečio“ — 2, „Momento“ — 1, „Nowyny“ — 3 egzempliorius.

Labiausiai karių mėgiamas skaityti „Karys“. Ir ne dėl to, kad jis yra specialiai kariams skiriamas, bet kad jis tikrai yra įdomus, turiningas ir patraukiantis tiek savo turiniu, tiek ir išvaizda. Ypatingai didelės reikšmės turi dabartinis jo iliustracijų gausumas, kurių dėka jis ir analfabetai noroms sklaido ir aiškinasi.

Švietimas. Šiais metais analfabetų švietimas pulke turėjo gana didelio pasisekimo, būtent 98,7 procentas 1927 m. rudens šaukimo naujokų — analfabetų išmoko dalyje skaityti ir rašyti.

Tenką palinkėti pulko švietimo vadovui bei kitiems kareivių švietėjams ir toliau tokios sėkmingos kloties tame didžiame darbe.

Liktinių puskarininkių vedybos. Laikotarpyje 1925 — 28 metų pulke vedė iš viso 23 liktiniai puskarininkiai. Iš to skaičiaus kiekvienais metais vedė: 1925 m. — 5, 1926 m. — 13, 1927 m. — 2 ir 1928 m. — 3 liktiniai puskarininkiai.

Daugumas šių vedusių puskarininkių tarnauja pulke ir gyvena gan gražiai. Kiti net savo namus išsistatė ant savo žemės.

Šešupės Žvirgždas.

9 pėst. L. K. Vytenio pulkas. Lapkričio mėn. 4—5 d. atvyko į pulką naujokų, beveik iš visų Lietuvos kraštų. Vyrų tvirti, gražūs ir, kas sveikiausia, šikart raštingų naujokų procentas daug didesnis, negu kad anksčiau būdavo. Ne mažas skaičius baigusių po kelias klases, o yra baigusių net ir visą gimnaziją. Tas reiškinys parodo, kad mūsų tauta kultūreja, kyla aukštin. Naujokų tarpe yra ir iš Klaipėdos krašto savanorių.

Vakarėliai. Š. m. lapkričio mėn. 10 d. kareivių rūmų salėje pulko liktiniai puskarininkiai surengė vakarėlį. Vaidino „Byla dėl linų markos“ — 2 veiksmų komedija. Artistai savo roles atliko neblogai. Publikos prisirinko pilnutėlė salė, tvarka buvo gera.

Lapkričio mėn. 17 d. liktiniai puskarininkiai suvaidino 3 veiksmų komediją — „Amerika pirtyje“. Čia

kai kurie artistai kiek silpnokai vaidino. Tačiau, apskritai, vakarėlis pavyko. Per abu spektaklius perstogėse ir šokių metu griežė pulko dūdų orkestras.

Šie vakarėliai — spektakliai tai įžanga, pradedant naują sezoną po vasaros pertraukos. Žada netrukus susitvėrė pastovi pulko vaidintojų grupelė, kuri sistemingiau, be ilgesnių pertraukų, varys pulke meno srity pradėtą vagą. Čia lieka tik palinkėti šiame darbe. Juk kiek tai naudos ir pasigėrėjimo gauna jaunos neišlavintos kareivių sielos ir koks gražus pavyzdys jų gyvenime iš tų vaidinimų.

Puskarininkių ramovė. Šiomet, rudenį, pulko vado dėka buvo pradėta remontavimo bei įrengimo darbai liktinių puskarininkių ramovės naujojo patalpoj. Šie darbai jau baigiami. Remontavimu ir įrengimu rūpinasi majoras Išlinskis, todėl puskarininkiai netrukus

turės ramovę, susidedančią iš trijų nemažų gražiai įrengtų kambarių: valgyklos, skaityklos ir salės. Dalį lėšų apygardos viršininkas leido paimti iš pulko ekonominių sumų, bet jų neužteks. Todėl liktin. puskarininkiai iš surengtų poros spektaklių gautą pelną paskyrė remontui užbaigti. Puskarininkiai dabar turės kur atliekama laiką jaukiai praleisti.

Vtn.

Geležinkelių kuopa. Š. m. lapkričio m. 18 dieną 15 valandą kuopos kareivių skaitykloje leitenantas Gavelis laikė kuopos ir šarvuoto traukinio kareiviams paskaitą apie dr. Vincą Kudirką.

Leit. Gavelis paaikšino dr. V. Kudirkos biografiją ir jo nuopelnus Lietuvos tautai. Be to, baigdamas pažymėjo, kad kiekvienas doras karys privalo sekti a. a. dr. V. Kudirkos pavyzdį.

Virš. Gruzdas.

Dėl Šančių kareivinių ir kitų dalykų.

Iš Ž. Šančių kareivinių istorijos. Šančių kareivinės, kurias dabar užima 2 pėst. pulkas, 3 art. pulkas ir technikos dalys, buvo pastatytos praėjusio amžiaus 80—90 metais. Iki 1915 m. čia stovėjo rusai, nuo 1915 iki 1919 m. kareivinėse gyveno vokiečių kareiviai, o 1919 m. žiemą kareivinės perėjo lietuvių rankosna.

R.

Viename vokiečių laikraštyje — „Skizzen Mapped Kownoer Zeitung“ Nr. 13 1916 m. gegužės mėn. 8 d. — sužinome, kad vokiečių dailininkas kareivis papiešė ant Žem. Šančių kareivinių sienų paveikslus: „Die Machenschaften der Entanteb Brüder“ ir „Šarvuotas Hindenburgas“. Užimant kareivines mūsų kariuomenėi, matyti, liepta pabaltinti sienas ir tuo būdu kareivinėse vokiečių teptų paveikslų ant sienų nebeliko. Tai sužinome iš vokiečių laikraščių, kur yra net nuotraukos tų paveikslų, kurie buvo prieš 12 metų.

Reikia pasakyti, kad vokiečių kareiviai visur, kur tik galėjo, papuošdavo savo laikinųjų kareivinių sienas įvairiais paveikslais, daugiausia patriotiško arba humoristinio pobūdžio.

Geistina būtų surinkti kurioj nors Lietuvos bibliotekoj pilną komplektą vokiečių laikraščio okupacijos metu. Rodos, dar viskas buvo nesena, bet jau daug pamiršta.

E. Volteris.

Taip rašo gerbiamasis prof. Volteris, maloniai suteikdamas „Kario“ redakcijai vieną minėto iliustruoto laikraščio numerį.

Prof. Volterio pareikštam norui ir sumanymui galima tikrai pritarti, nes turint šio laikraščio visą komplektą viencje vietoje, būtų galima daug ką atsiminti iš praėjusios vokiečių okupacijos Lietuvoje ir palikti istorijai.

Todėl „Kario“ redakcija, reikšdama gilią padėką prof. Volterui už suteiktą laikraščelį, prašo visus, kurie turi bei žino, siųsti redakcijai nuo 1 nr. arba pranešti, kad galima būtų sudaryti pilnas jo komplektas Kariuomenės Bibliotekoje.

Dėl paties laikraščio „Skizzen-Mappe der „Kownoer Zeitung““ gali pridėti, kad tai yra vokiečių okupacijos metu laikraščelis „Kauno laiko“ (priedėlis), išleistas 1916 m. gegužės m. 8 d. Kaune.

Laikraščelio turinys susideda iš gražiai parašyto straipsnio „Pavasario grožybė Nemuno slėny“ ir keleto pasakėčių iš kitų vokiečių laikraščių: „Fligende Blätter“ ir kitų.

Zinoma, čia mums svarbiausia susidomėti, kad nežinomas autorius, vokiečių, taip atidžiai ir susidomėjęs aprašė Nemuno slėnio grožybes, lygindamas jas su gražiausiomis vietomis — Reino, Elbos ir kitų savo tėvynėje upių.

Autorius ypač pastebi tų vietų grožybes, kurios matyti iš garlaivio, plaukiant Nemunu nuo Nevėžio iki Dubysos žiočių. Tas vietas jis vadina „Lietuviškoji Šveicarija“. Žodžiu, iš straipsnelio turinio matyti, kad Lietuvos krašto grožybes padarė autoriui galingo įspūdžio.

Laikraščelyje, be minėtos prof. Volterio, randasi dar Nemuno, Nerės, Nevėžio ir Dubysos slėnių iliustracijos. Tačiau savo išvirsiniu pavidalu laikraščelis atrodo gana menkas, taip, rodos, ir sako mums apie sunkius okupacijos ir karo meto pergyventus laikus Lietuvoje, o tuomi, ateičiai, jis darosi dar brangesnis.

Majoras Zykus.

KARIŠKOS ŽINIOS.

Vokiečių karo laivyno augimas. — Ši rudenį Vokietijoje Vilhelmshafeno laivų statyklose nuleistas į vandenį naujas torpedininkas „Kondo“. Tai yra jau šeštas vokiečių torpedininkas, pastatytas šiose statybose per pastaruosius 2 metus.

„Kondor“ yra 87 metr. ilgio, 8,4 metr. pločio, jo įgimzdimas — 3,5 metr. vandens talpumas — 800 tonų, greitis — 33 jūrų mylios, mašinų jėga 30.000 arklio jėgų.

Latvijos laivyno žygiai. Neseniai Latvijos karo laivynas atliko didelį plaukiojimą Baltijos jūros vandenyse. Latvių karo laiva aplankė ne tik stambesnius Estijos ir Suomijos uostus, bet ir visą eilę smulkiųjų, o taip pat įlankas, sąsiaurius ir salas. Tai buvo padaryta su tikslu susipažinti su būsimuoju kautynių teatru. Helsinke latviai buvo iškilmingai priimti.

Estų karo laivynas. Estų spaudos žiniomis, Estijos karo laivyną 1928 metais sudaro 17 kariškų laivų: 2 eskadriniai torpedininkai, 1 torpedininkas, 2 minų statytojai, 4 patrankiniai laiveliai, 2 varikliniai traleriai, 1 padedamasis laivas ir 5 mažieji laivai siuntimui.

Šiame laivyne tarnauja iš viso 1.500 žmonių: iš jų 600 jūrininkų, kurie tarnauja pačiuose laivuose, ir 900 vyrų, kurie tarnauja pakrančio artilerijos dalyse, laivyno dirbtuvėse, įstaigose ir t. t.

Kariškas moterų parengimas Lenkijoje. Šiais metais Varšuvoje įvyko moterims krašto apsaugai rengti komitetų atstovių IV suvažiavimas. Iš tame suvažiavime daromų apyskaitų paaikškėjo, jog 1927 metais visoje Lenkijoje buvo kariškai mokomos 3.378 moterys. 1927 metų vasarą buvo surengta vasarinė moterų stovykla, kurioje kariškai buvo mokoma 500 moterų.

Šiais metais tokia stovykla buvo įrengta nuolatiniam veikimui. Taip pat buvo suorganizuoti priešdūjinės apsaugos instruktorių kursai moterims ir statomas moterų stadionas.

Didžiojo karo dalyvių jėgos ir žmonių nuostoliai.

Centralinės Europos valstybės.	Buvo zavusi	Iš jų užmušta	sužeista
1) Vokietija	13.260.000	1.885.000	4.248.000
2) Austro-Vengrija	9.000.000	1.450.000	2.000.000
3) Turkija	1.800.000	450.000	675.000
4) Bulgarija	500.000	70.000	100.000
Iš viso	24.550.000	3.855.000	7.023.000
Antantos valstybės ir kt.			
1) Rusija	12.000.000	1.800.000	3.500.000
2) Prancūzija	8.200.000	1.356.000	2.560.000
3) Anglija	9.500.000	945.000	2.120.000
4) Italija	5.600.000	497.000	950.000
5) Serbija	700.000	400.000	150.000
6) Rumunija	1.000.000	250.000	170.000
7) Belgija	400.000	40.000	100.000
8) Žemių Amerika	4.200.000	56.000	240.000
9) Kitos valstybės	600.000	60.000	240.000
Iš viso	42.200.000	5.408.000	10.038.000

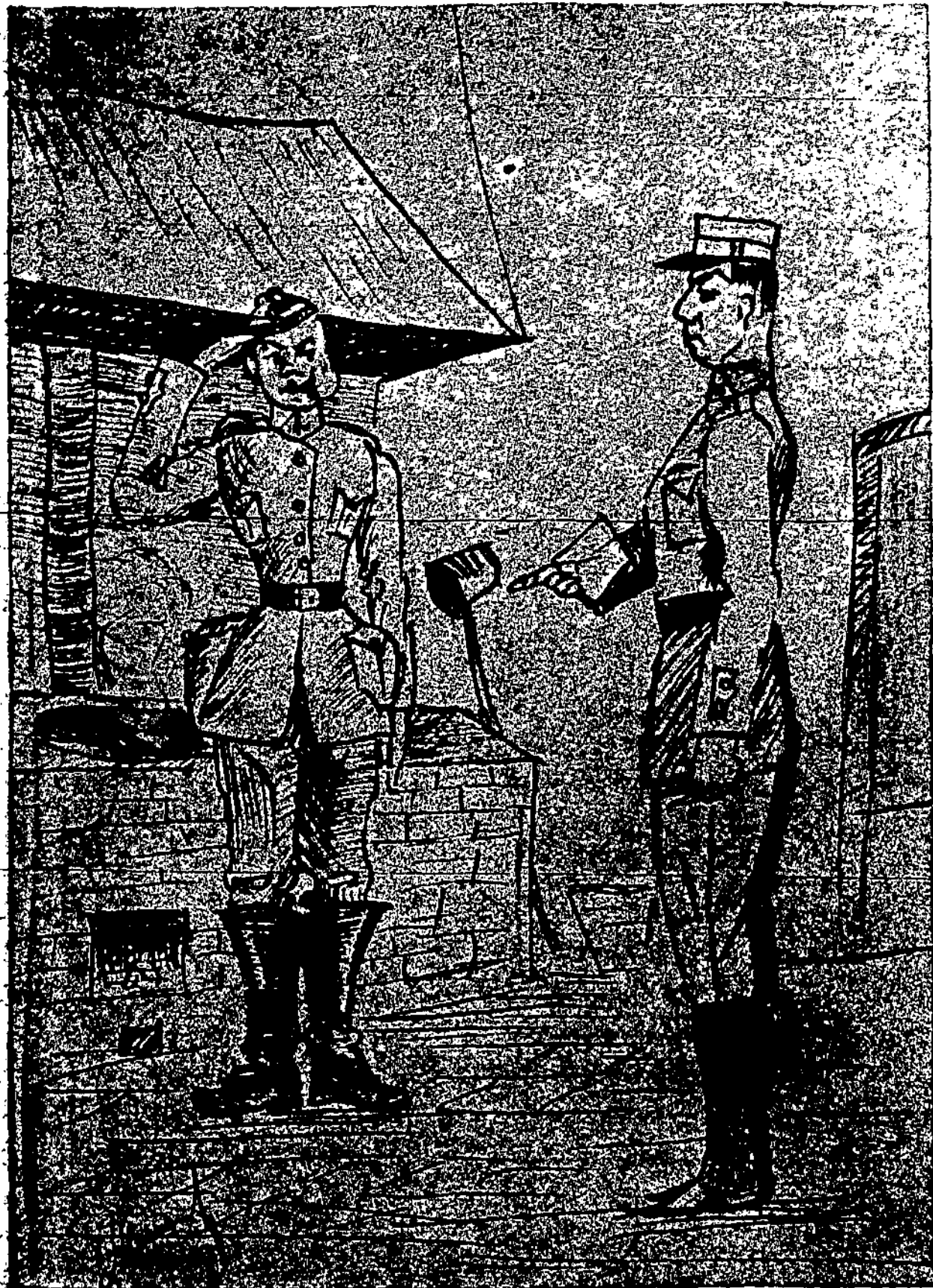
Didžiojo karo dalyvių karo išlaidos (Vokiečių markėmis; 1 mark. — 2 lt. 40 cent.).

Valstybės.	Tautos turtas:	Tautos pajamos:	Karo išlaidos:
Žemių Amerika	840.000 mil.	138.600 mil.	97.268 mil.
Anglija	296.100 „	46.200 „	140.620 „
Prancūzija	245.700 „	25.200 „	132.561 „
Rusija	252.000 „	27.300 „	107.192 „
Italija	95.000 „	18.900 „	65.671 „
Vokietija	338.100 „	44.100 „	194.556 „
Austro-Vengrija	168.000 „	15.120 „	101.399 „
Turkija	16.800 „	2.100 „	7.628 „
Bulgarija	16.800 „	2.100 „	3.074 „
Anglų dominijos	—	—	17.631 „

„Naujas Žodis“ 20-21 nr., skirtas Lietuvos kariuomenės sukaktuvėms. Yra idomūs rašytojo J. Svalsto ir kap. Kriaunaičio karo lauko atsiminimai; St. Butkaus. Pirma savanorio diena, Pivošos linksmas feljetonas; Kaip kareivis Ikuolis pralaužė frontą; daug vaizdų, spalvuoti paveikslai ir nemokamas priedas L. Tolstojaus apysaka: Kazokai. Šio dvigubo numerio kaina nepakelta.

„Man virtuvėj dežuruojant“.

Kartą dežuras virtuvės
buvo vos, vos neįkliuęs.
Su jaunais visaip nūn esti —
reikia prie visko priprasti.

Viskas buvo, lyg tvarkoje,
vietoj diržas, greta kojos...
Susisagstęs, apsivalęs
žodžiu — vyras, kaip kurpalis...

Mat virtuvėj nēr ko snausti
kišenės visko prikraustė.
Čionai lašiniai, čia kava
ir bendrai ką tik sugavo.

Štai iš kažkur kuopos vadas
jo akyse atsirado.
„— Ką daryti, ką kalbėti;
o gal taip visai tylėti?..“

Ką sakysi, jei burnoje —
bulvė sutinta garuoja,
kišenėse mėsos šmotai —
Vargšą paėmė net striokai...

Taria žodį — neišeina,
veidas bala, rausta, mainos.
Jau vis tiek — jisai galvoja,
teks daboklės ant rytojaus...

Mat, karys, tur būt, drausmingas,
visuomet jis pavyzdingas.
O jei dirbsi nesiklausęs —
Ką pasėsi — tą ir piausi...

Jis kaip žvakė atsistojo.

Gyvenu, kaip tik pakliuvo,
mano laimė — oi!
Sešius mėnesius išbuvęs
mokomaj kuopoj.
Ir anksčiau buvau išprusęs,
rašą paskaičiau.
Aš ant mokslo nesiskysiu,
kaip jau pamaciau.
Kuopoj buvo ir su klasėms,
bet ne gudresni.
Dar labiau tenai juos tasė
būrio vyresni.
O dabar, kai mus išleido
mokoma kuopa,
mokslas matos ir iš veido,
taip, kaip mano — va!
(Taip kalbėjo Jurgis Raciū,
visi klausėm mes.
Rodė jis ranka ant pečio
grandinio žymes).

Andai tėviškėj viešėjau
keturias dienas.
Penkios mergos išlydėjo,
penkios, kaip vienai!
O Marė Duobos Justino
liko verkdamai!
Ech, tai galas paskutinis —
dūšioj neramu...
Buvo vakaras paš Žvigą
šokių ir dainų.
Lankės draugas Petras Grigas,
grįžęs eiliniu:
Žiūriu — prie Marės prisėdęs,
gieda „tram ta tam“.
Tariau: savo margaziedės
neuzleisiu jam!
Tuoj prie jų arti priejęs
ir sakau aš jau:
Petrai smarkiai paziūrėjęs —
„Aš at-si-pra-sau!“

Jis, kaip žvakė, atsistojo,
sumušė kulniu.
Tai, manau, dabar man klojas —
klauso vyresnių!
Ir akim apmetęs visa,
pasakiau: „laisvai.“
Veidas jo liūdnami ištiso —
neprieis visai...
O aš Marei vis „Maryte,
vis „panele“, „Jūs.“
Tokios mėlynos akytės,
šviesios, kaip dangus.
Ji tik saipos — „ar“, „nejaugi.“
rausta tik visa...
Taip, panele, klauskit drauge,
tai tikra tiesa.
Aš, paklauses kaip ji kruta,
aiškinti imu:
is rikiuotes, is statuto
daug naujų žinių.

